

Narratio de imagine Edessena

Κωνσταντίνου ἐν Χριστῷ βασιλεῖ αἰωνίῳ βασιλέως Ῥωμαίων διήγησις ἀπὸ διαφορῶν ἀθροισθεῖσα ἱστοριῶν περὶ τῆς πρὸς Αὐγαρον ἀποσταλείσης ἀχειροποιήτου θείας εἰκόνος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ ὡς ἐξ Ἐδέσης μετεκομίσθη πρὸς τὴν πανευδαίμονα ταύτην καὶ βασιλίδα τῶν πόλεων Κωνσταντινούπολιν. 1 Οὐκ ἄρα μόνος αὐτὸς ἀκατάληπτος ἦν ὁ συναΐδιος τῷ πατρὶ θεὸς λόγος, ἀλλὰ καὶ τὰ πλείω σχεδὸν ἢ καὶ πάντα τῶν ἔργων αὐτοῦ τῷ αὐτῷ τῆς ἀκαταληψίας γνώφῳ περικαλύπτεται· οὐ μόνον ὅσα τὸ πᾶν τοῦτο δημιουργῶν ὑπεστήσατο, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἐν τῷ δι' οἰκονομίαν προσλήμματι τοῦ ἡμετέρου φυράματος ὁμιλήσας ἡμῖν κατὰ τὴν πρώτην καὶ μίαν ἐκείνην ἐνήργει τῆς αὐτοῦ θεότητος δύναμιν. καὶ χρῆ πάντως τὸν ἑαυτὸν μὴ ἀγνοοῦντα καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτὸν μὴ εἰδέναι γινώσκοντα μὴ εἰς τὰ ἄμετρα καυχᾶσθαι μηδὲ κενεμβατεῖν ἀμαθῶς καὶ ἢ πάντα εἰδέναι φιλονεικεῖν ἢ μηδὲ εἶναι ἄπερ αὐτὸς οὐ κατείληφε. 2 τοίνυν καὶ περὶ τοῦ ἐκτυπώματος τῆς θεανδρικής τούτου μορφῆς, ὃ ἀγράφως ἀνετυπώθη τῷ ὑπερφυεῖ τοῦ δρῶντος βουλήματι εἰς τὸ ὑποδεξάμενον ὕφασμα, καὶ τότε μὲν τῷ Αὐγάρῳ ἀπεστάλη πρὸς Ἰάσιν, νῦν δὲ ἐξ Ἐδέσης πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ταύτην τῶν πόλεων οἰκονομία πάντως θεοῦ πρὸς σωτηρίαν αὐτῆς καὶ φυλακὴν μετενήνεκται, ὡς ἂν μηδενὸς τῶν καλῶν ἐνδεὴς δοκῆ, ἐν πᾶσιν ὀφείλουσα πάντων κρατεῖν, οἷμαι δεῖν τὸν εὐσεβῆ καὶ δίκαιον ἀκροατὴν τε καὶ θεατὴν τὴν ἱστορίαν μὲν τῶν καθ' ἕκαστα ἀκριβῶς μαθεῖν ἀπαιτεῖν καὶ τῆς ἀρχαιολογίας ἐθέλειν ἀπαραποίητον τὴν γνῶσιν λαβεῖν, τὴν δὲ αἰτίαν τοῦ πῶς ἐξ ἰκμάδος ὑγρᾶς δίχα χρωμάτων καὶ τέχνης τῆς γραφικῆς ἐναπεμορφώθη τὸ τοῦ προσώπου εἶδος ἐν τῷ ἐκ λίνου ὑφάσματι καὶ πῶς τὸ ἐξ ὕλης οὕτως εὐφθάρτου τῷ χρόνῳ διαφθορὰν οὐκ ἐδέξατο καὶ ὅσα ἄλλα ὁ φυσικῶς δῆθεν ἐπιβάλλων τοῖς πράγμασι φιλεῖ πολυπραγμόνως διερευνᾶν τῷ ἀνεφίκτῳ τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας παραχωρεῖν εἰδῶς, ὡς εἴ τις πάντα φιλονεικήσει τῷ νῷ διαλαβεῖν ἀκριβῶς, εἰς τὴν παντελῆ ἀγνωσίαν ὡσθεὶς καὶ εἰς ἄβυσσον ἀκαταληψίας ἀποπεσῶν κινδυνεύσει περὶ τὰ καίρια ζημιωθείς τὰ μεγάλα, ἵνα μὴ δόξη τὰ μικρὰ συγχωρεῖν. 3 ὅσοι οὖν τῶν περὶ τὴν πίστιν ὀρθῶν καὶ θερμότερων περὶ τὸν ζῆλον ἐνταῦθα συνελήλυθατε, δεῦτε ἀκούσατε καὶ διηγήσομαι ὑμῖν, ἄπερ τῇ δεούσῃ βασάνῳ ἕκαστα πολυπραγμονήσας καὶ οὐκ ἀταλαιπώρως περὶ τὴν τῆς ἀληθείας διαγενόμενος ζήτησιν, ἀπὸ τε τῶν ἱστορίας γραψάντων καὶ ἀπὸ τῶν ἐκεῖθεν ὡς ἡμᾶς ἐλθόντων, ἃ ὡς δι' ἀπορρήτων τῇ μνήμῃ παρ' αὐτοῖς διασώζεσθαι ἔλεγον, ἀκριβῶσαι ἐξίσχυσα. 4 τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῇ τοῦ γένους ἡμῶν ἀνορθώσει πρὸς ἡμᾶς ἐκδημήσαντος, ἦν κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνὴν πλῆθος εἰρήνης ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὸ πολὺαρχον διεσκέδατο, ὡσπερ ὑπὸ μιᾶς ζώνης τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἀπάσης διαζωσθείσης τῆς οἰκουμένης καὶ ὑφ' ἐνὶ ταττομένης σημάτορι, καὶ διὰ τοῦτο πᾶσαι πάντων καὶ πρὸς πάντας ἐπιμιξίαί ἐγίνοντο ἀδεῶς καὶ οὐ μεμερισμένως τὴν γῆν οἰκεῖν ἐδόκουσαν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλ' ὡς ἐνὸς δεσπότητος κτῆμα τυγχάνουσαν ὡς καὶ ἐνὸς τὴν πᾶσαν οὔσαν δημιουργοῦ, τῷ πρώτῳ τὸν αὐχένα δοῦλον ὑποκλίναντες πρὸς ἀλλήλους εἰρήνευον. 5 διὸ καὶ ὁ τῆς Ἐδέσης τὸ τῆνικαῦτα τοπάρχης Αὐγαρος τῷ τῆς Αἰγύπτου ἐξηγουμένῳ φίλος καὶ γνώριμος ἦν καὶ παρ' ἀλλήλους οἱ ἑκατέρων ἐφοίτων διάκονοι. ὅθεν καὶ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, καθ' ὃν ὁ κύριος ἡμῶν καὶ θεὸς τὸ πατρικὸν βούλημα πληρῶν τὴν σωτήριον διδασκαλίαν τοῖς ἀνθρώποις προὔτιθετο καὶ διὰ τῶν ὑπερφυῶν καὶ παραδόξων θαυμάτων εἰς τὴν περὶ αὐτὸν πίστιν τοὺς ἀνθρώπους ἐπέστρεφε, συνέβη τῶν τοῦ Αὐγάρου ὑπηρετῶν τινα Ἀνανίαν ὀνομαζόμενον πρὸς τὴν Αἴγυπτον διὰ τῆς Παλαιστίνης ἰόντα, περιτυχεῖν καὶ θεάσασθαι πόρρωθεν τὸν Χριστὸν τὰ πλήθη τοῖς λόγοις τῆς πλάνης ἐξέλεκοντα καὶ

τὰ τῶν θαυμάτων ἐπιτελοῦντα παράδοξα. 6 ὡς οὖν τὴν ἐπ' Αἴγυπτον πορείαν διήνυσσε καὶ περὶ ὧν ἐπετέτραπτο διαλαβὼν ἀνθυπέστρεφεν, ἐπεὶ τὸν κύριον αὐτοῦ καὶ ἀρθρίτιδι χρονίῳ τυραννόμενον ἤδει καὶ μελαίνῃ λέπρᾳ ἐκδαπανώμενον καὶ διπλὴν συμφορὰν, μᾶλλον δὲ πολλαπλὴν τὴν νόσον ποιούμενον· ὃς καὶ ταῖς ἀπὸ τῶν ἄρθρων ὀδύνας συνείχετο καὶ τοῖς τῆς λέπρας ἔταλαιπώρει κακοῖς, προσῆν δὲ καὶ ἡ τῆς ἀμορφίας αἰσχύνῃ, δι' ἣν οὐδὲ θεατὸς τοῖς ἀνθρώποις σχεδὸν ἦν, ἀλλ' οὐδὲ μόνον κλινήρης τὰ πολλὰ διετέλει, ἀλλὰ καὶ τοὺς κατ' ἐπίσκεψιν ἐρχομένους τῶν φίλων ὑπ' αἰσχύνῃς ἐναπεκρύπτετο· διὰ τοῦτο πάλιν ἐν τῷ ὑποστρέφειν ἀκριβέστερον περὶ τῶν αὐτῶν διαγνῶναι ἐσπούδασεν, ἵν' ἔχοι βεβαίως ἀπαγγεῖλαι τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ὡς ἂν ἴσως κάκεῖνος τῆς δι' αὐτοῦ ἰατρείας ἀξιωθῆ. εὗρεν οὖν πάλιν τὸν κύριον ἐπὶ τῶν αὐτῶν νεκροὺς ἀνιστῶντα, τυφλοῖς τὸ βλέπειν δωρούμενον, χωλοὺς ἀρτίους δεικνύντα καὶ πάντας τοὺς ὄτιοι ἀσθενοῦντας ῥωννύοντα. 7 ὡς οὖν ἐπιστῶθη καὶ ἔγνω ταῦτα φανερώς ὑπὸ τοῦ κυρίου τελούμενα, τῷ Αὐγάρῳ ὑποστρέψας ἐγνώρισε καὶ διὰ πλειόνων ἄτε εἶδεν ἄτε ἤκουσεν ἀνεδίδαξεν. ὅθεν ὡς "μεῖζον τοῦ ἔργου τὸ πάρεργον παρεμπορευσάμενος" καὶ ὡς εὐαγγελίων αὐτῷ καταγγελεὺς δεξιῶν τῆς προσηκούσης ἀποδοχῆς κατηξίωτο καὶ τῶν εὐνουστάτων εἰς ἐγνώριζετο. καὶ ἐπεὶ τὸ κάμνον αἰεὶ ὡς ἄρπαγμα ποιεῖται τὴν ἐπαγγελίαν τῆς ἰατρείας καὶ τῆς ἐλπίδος περισαινούσης τὸν ἄνθρωπον σπουδαίως περὶ τὴν θήραν τοῦ μηνυθέντος πείθει ὀρμᾶν, καὶ ὁ Αὐγαρος πρὸς τὸ διὰ γραφῆς μετακαλέσασθαι διανέστη τὸν ἰᾶσθαι τὰ τοιαῦτα λεγόμενον δύνασθαι καὶ παραχρῆμα τὴν πανταχοῦ περιφερομένην ταύτην ἐπιστολὴν πρὸς τὸν κύριον ἔγραψεν οὕτως περιέχουσαν· 8 Αὐγαρος τοπάρχης Ἐδέσης Ἰησοῦ σωτῆρι ἀναφανέντι ἀγαθῷ ἰατρῷ ἐν πόλει Ἱεροσολύμων χαίρειν. ἤκουσταί μοι τὰ περὶ σοῦ καὶ τῶν σῶν ἰαμάτων, ὡς ἄνευ φαρμάκων καὶ βοτανῶν ὑπὸ σοῦ γινομένων. ὡς λόγος, τυφλοὺς ἀναβλέπειν ποιεῖς, χωλοὺς περιπατεῖν, λεπροὺς καθαρίζεις καὶ ἀκάθαρτα πνεύματα καὶ δαίμονας ἐλαύνεις καὶ τοὺς ἐν μακρονοσίᾳ βασιανισομένους θεραπεύεις καὶ νεκροὺς ἐγείρεις. καὶ ταῦτα πάντα ἀκούσας περὶ σοῦ, κατὰ νοῦν ἐθέμην τὸ ἕτερον τῶν δύο, ἢ ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς καὶ καταβάς ἐξ οὐρανοῦ ποιεῖς ταῦτα ἢ ὅτι υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ ποιῶν ταῦτα. διὰ τοῦτο τοίνυν γράψας ἐδεήθην σου σκυλῆναι καὶ ἐλθεῖν πρὸς με καὶ τὸ πάθος ὃ ἔχω θεραπεῦσαι. καὶ γὰρ ἤκουσα, ὅτι καὶ Ἰουδαῖοι καταγογγύζουσί σου καὶ βούλονται κακῶσαί σε. πόλις δὲ σμικροτάτη μοί ἐστι καὶ σεμνή, ἣτις ἐξαρκέσει ἀμφοτέροις ἡμῖν τοῦ κατοικεῖν ἐν εἰρήνῃ ἐν αὐτῇ. 9 Ἐπεὶ οὖν ὁ Ἀνανίας τῆς τε πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ εὐνοίας σαφῆ παρεῖχε τεκμήρια καὶ τῆς ὁδοῦ ἐτύγχανεν ἔμπειρος καὶ τὴν γραφικὴν τέχνην ἠπίστατο, δι' αὐτοῦ τὴν τοιαύτην ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ἰησοῦν ἐξαπέστειλεν ἐπισκῆψας αὐτῷ, ὡς εἰ μὴ δυνηθεῖ πείσαι διὰ τοῦ γράμματος πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν τὸν Χριστόν, κἂν τὸ ὁμοίωμα τῆς μορφῆς αὐτοῦ μεταγραφάμενος ἀκριβῶς ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν, ἵν' ὡς ἐν σκιᾷ γοῦν διδαχθεῖ μὴ δι' ἀκοῆς μόνον ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ὄψεως, οἷός ἐστιν ὁ τῶν μεγάλων τούτων τεραστίων δημιουργός. 10 καὶ δὴ τὴν Ἰουδαίαν καταλαβὼν ὁ ἀποσταλεὶς εὗρε τὸν Χριστόν ἐν ὑπαίθρῳ τῷ συρρεύσαντι δήμῳ διαλεγόμενον καὶ τερατουργοῦντα τὰ τῶν θαυμάτων ἐξαισία. διὰ δὲ τὸ πλῆθος τῶν ἄλλου κατ' ἄλλην χρείαν ἐληλυθότων μὴ οἷός τε ὧν ὁ Ἀνανίας πλησιάσαι τῷ Ἰησοῦ, ἐπὶ τινὰ πέτραν μικρὸν ἀνεστηκυῖαν τῆς γῆς οὐ πόρρω τῆς τοῦ κυρίου διατριβῆς ἀπελθὼν ἐκαθέζετο καὶ, ὡς ἦν αὐτῷ καταφανῆς ὁ σωτὴρ τοῦ πλήθους ἀποκεκριμένος καὶ ὑπερανέχων τῶν πολλῶν, εὐθύς ἐκείνῳ μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς, τῷ δὲ χάρτη τὴν χεῖρα προσήρειδε καὶ τὴν τοῦ φαινομένου μετέγραφεν ὁμοιότητα. 11 ἔγνω οὖν ταῦτα τῷ πνεύματι ὁ Χριστὸς καὶ τὸν Θωμᾶν μετακαλεσάμενος· "ἄπελθέ" φησι "πρὸς τόνδε τὸν τόπον καὶ τὸν ἐπὶ τῆς πέτρας καθεζόμενον ἄνθρωπον καὶ τὴν ἐμὴν μορφήν μεταγράφοντα ἄγαγε πρὸς με, ἐπιφερόμενον καὶ ἦν οἴκοθεν ἦλθεν ἔχων ἐπιστολὴν, ἵνα τὴν τοῦ ἀποστείλαντος

αὐτὸν ἐκπληρῶση διαταγὴν. ἀπελθὼν οὖν ὁ Θωμᾶς καὶ τὸν Ἀνανίαν ἀπὸ τοῦ ἃ ἤκουσεν εὐρεῖν διαπραττόμενον ἐπιγνοὺς ἤγαγε πρὸς τὸν Ἰησοῦν. πρὸ δὲ τοῦ λαβεῖν τὴν ἐπιστολὴν παρ' αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ ὁ Χριστὸς καὶ τὴν αἰτίαν τῆς παρουσίας τῆς πρὸς αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἐπιστολῆς, εἶτα λαβὼν ταύτην καὶ διελθὼν ἑτέραν ἐπιστολὴν πρὸς Αὐγαρον ἀντεπέθηκεν ἐπὶ λέξεως οὕτως ἔχουσαν· 12 Μακάριος εἶ Αὐγαρε πιστεύσας ἐν ἐμοὶ μὴ ἑωρακώς με. γέγραπται γὰρ περὶ ἐμοῦ τοὺς ἑωρακότας με μὴ πιστεύειν ἐν ἐμοὶ καὶ ἵνα οἱ μὴ ἑωρακότες με αὐτοὶ πιστεύσωσι καὶ ζήσωνται. περὶ δὲ οὗ ἔγραψάς μοι ἐλθεῖν πρὸς σέ, δέον ἐστὶ πάντα δι' ἃ ἀπεστάλην ἐνταῦθα πληρῶσαί με καὶ μετὰ τὸ πληρῶσαι ἀναληφθῆναι πρὸς τὸν ἀποστείλαντά με πατέρα. καὶ ἐπειδὴ ἀναληφθῶ, ἀποστελῶ σοι ἓνα τῶν μαθητῶν μου, ὅστις τὸ πάθος σου θεραπεύσει καὶ ζωὴν αἰώνιον καὶ εἰρήνην σοὶ καὶ τοῖς σὺν σοὶ παράσχοι καὶ ποιήσει τῇ πόλει σου τὸ ἱκανὸν πρὸς τὸ μηδένα τῶν ἐχθρῶν κατισχυῖσαι αὐτῆς. 13 ἐπιδοὺς οὖν τῷ Ἀνανίᾳ τὴν τοιαύτην ἐπιστολὴν ὁ Χριστὸς, ἐπεὶ καὶ περὶ τοῦ τὴν ἑτέραν ἐντολὴν τοῦ κυρίου αὐτοῦ εἰς πέρας ἀγαγεῖν ἔγνω διαμεριμνῶντα αὐτὸν καὶ φροντίζοντα, τουτέστι τὴν τοῦ εἴδους αὐτοῦ ὁμοιότητα πρὸς ἐκεῖνον ἀπενεγκεῖν, νιψάμενος ὕδατι τὸ πρόσωπον ὁ σωτήρ, εἶτα τὴν ἀπὸ τούτου ἰκμάδα ἐν τῷ ἐπιδοθέντι αὐτῷ χειρομάκτρῳ ἀπομαζάμενος ἐντυπωθῆναι τὸν αὐτοῦ χαρακτήρα ἐν αὐτῷ ὠκονόμησε θεῖως καὶ ὑπὲρ λόγον, καὶ τοῦτο τῷ Ἀνανίᾳ ἐπιδοὺς τῷ Αὐγάρῳ ἐπιδοῦναι προσέταξεν, ὡς ἂν τοῦ τε πόθου παραμύθιον καὶ τῆς νόσου αὐτὸ σχῆ. 14 ὡς οὖν ὑποστρέφων μετὰ τούτων ὁ Ἀνανίας εἰς τὸ κάστρον Ἱεραπόλεως ἔφθασεν, ὃ τῇ μὲν τῶν Σαρακηνῶν φωνῇ Μερβιχ λέγεται, τῇ δὲ τῶν Σύρων Μαβούκ, ἔξωθεν τοῦ τοιοῦτου καταλύσας πολίσματος σωρείας κεράμων νεωστὶ κατασκευασθέντων ἐκεῖσε κειμένης, ἐνταῦθα τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο ῥάκος ὁ Ἀνανίας ἀπέκρυψε. καὶ περὶ μέσας νύκτας πῦρ ἐφάνη πολὺ τὸ τοιοῦτον χωρίον κυκλοῦν ὡς ἐντὸς τοῦ ἄστεος δοκεῖν πάντα τὰ πέριξ πυρὶ καταφλέγεσθαι καὶ περὶ ἑαυτῶν ἤδη δείσαντας ὑπεξελθεῖν καὶ διερευνᾶσθαι περὶ τῆς ὀρωμένης πυρκαϊᾶς. ἐκεῖσε δὲ τὸν Ἀνανίαν εὐρεθέντα συνείχον ὡς αὐτουργὸν τοῦ τολμήματος καὶ διερευνῶντο περὶ τοῦ πράγματος, καὶ τίς τε εἴη αὐτὸς καὶ ποῖ βαδίζει καὶ ὅθεν, διεπυνθάνοντο. ὡς δὲ τῷ ἀλλοκότῳ τῆς αἰτιάσεως ὁ Ἀνανίας διηπορεῖτο, τέως τε ὅθεν εἴη καὶ πόθεν ἔρχεται καὶ τί ἐπιφέρεται διεσάφησε, καὶ ἀποθέσθαι ἐν τοῖς κεράμοις ἐδήλωσε τὸ ἐπιφερόμενον, ὅθεν ἐδόκει ἀνάπτεσθαι καὶ ἡ φλόξ, εὐθύς δὲ ἐκεῖνοι τὴν τῶν λεγομένων διαγνῶναι βουληθέντες ἀλήθειαν καὶ τὸν τόπον διερευνησάμενοι εὗρον οὐ μόνον τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀνανίου ἐκεῖσε ἀποτεθέν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πλησιάζοντι τῶν κεράμων ἐνὶ ἕτερον ἐκτύπωμα τοῦ θεοῦ ἀπεικονίσματος παραδόξως καὶ ὑπὲρ νοῦν ἐπὶ τὸ ὄστρακον ἀπὸ τοῦ ὑφάσματος τῆς ἀγράφου μεταγραφείσης μορφῆς, ὃ καὶ θεασάμενοι καὶ θάμβους ὁμοῦ καὶ ἐκπλήξεως γενόμενοι ἔμπλεω διὰ τε τοῦτο καὶ διὰ τὸ μηδαμοῦ πῦρ εὐρεθῆναι καιόμενον, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐν τῇ μορφῇ λαμπηδόνης δόξαί τὴν φλόγα ἐκπέμπεσθαι τὸν μὲν κέραμον τὸν ἀπομαζάμενον ἐν ἑαυτῷ τὸ θεῖον ἐκτύπωμα κατέσχον παρ' ἑαυτοῖς ὥσπερ τι κειμήλιον ἱερὸν καὶ πολύτιμον θησαυρὸν ἀπὸ τοῦ ὀραθέντος τὴν περὶ αὐτὸ στοχασάμενοι θεῖαν ἐνέργειαν, τὸ πρωτότυπον δὲ καὶ τὸν τούτου διάκονον δείσαντες κατασχεῖν ἀπέστειλαν πρὸς τὸν Αὐγαρον. καὶ νῦν ἐστὶ σωζομένη καὶ τιμωμένη παρὰ τοῖς τῆς τοιαύτης πολίχνης οἰκήτορσιν ἢ ἐν τῷ κεράμῳ μορφῇ, τῆς μορφῆς τῆς ἀγράφου ἢ ἄγραφος καὶ τῆς ἀχειροτεύκτου ἢ ἀχειρότευκτος. 15 ὁ δὲ Ἀνανίας τὴν προκειμένην αὐτῷ πορείαν διηनुκῶς τῷ κυρίῳ αὐτοῦ τὰ μεταξὺ διετράνωσεν, ἀποδοὺς καὶ ἃ ἐπεφέρετο σωτήρια σύμβολα. 16 καὶ οὗτος μὲν ὁ παρὰ τῶν πλειόνων λεγόμενος λόγος περὶ τῆς ἐν τῷ ὑφάσματι ταύτης ἀγράφου μορφῆς τοῦ σωτήρος ἡμῶν. λέγεται δὲ τίς καὶ ἕτερος περὶ τούτου λόγος οὔτε τὸ πιθανὸν ἐκφεύγων οὔτε μαρτύρων χρηστῶν ἀπορῶν. διὸ καὶ τοῦτον ἐκθήσομαι, ἵνα μὴ τίς ὑποτοπάσῃ ἐν τῷ ἀγνοεῖν με τοῦτον κρατύνειν τὸν ἕτερον. καὶ

πάντως οὐδὲν θαυμαστὸν ἐν τοσοῦτῳ χρόνῳ πλανᾶσθαι πολλάκις τὴν ἱστορίαν. περὶ μὲν γὰρ τὸ καίριον τῆς ὑποθέσεως ὁμοίως πάντες συμφέρονται, καὶ ὁμολογοῦσιν ἀπὸ τοῦ κυριακοῦ προσώπου τὴν ἐν τῷ ὑφάσματι ἐκτυπωθῆναι παραδόξως μορφήν. περὶ τι δὲ τῶν τοῦ πράγματος ἦτοι τὸν καιρὸν διαφέρονται, ὃ οὐδὲν τῇ ἀληθείᾳ λυμαίνεται εἴτε πρότερον εἴτε ὕστερον γέγονεν. ἔχει δὲ οὕτως καὶ τῶν λόγων ὁ ἕτερος. 17 ἐν τῷ μέλλειν, φασί, τὸν Χριστὸν ἐπὶ τὸ ἐκούσιον πάθος ἐλθεῖν, ἠνίκα τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἐνδεικνύμενος ἀγωνίων ὠρᾶτο καὶ προσευχόμενος, ὅτε καὶ τοὺς ἰδρῶτας αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβους σταλάσσειν αἵματος ὁ τοῦ εὐαγγελίου λόγος ὑποσημαίνεται, τηνικαῦτα, φησίν, ἀπὸ τινος τῶν μαθητῶν λαβόντα τὸ νῦν βλεπόμενον τοῦτο τεμάχιον τοῦ ὑφάσματος τὰς τῶν ἰδρῶτων λιβάδας ἐν αὐτῷ ἀπομάξασθαι καὶ εὐθέως ἐντυπωθῆναι τὴν ὀρωμένην ταύτην τοῦ θεοειδοῦς ἐκείνου εἰδους ἐκτύπωσιν· ὃ τῷ Θωμᾷ παραθέμενος μετὰ τὴν εἰς οὐρανούς αὐτοῦ ἄνοδον διὰ Θαδδαίου τῷ Αὐγάρῳ ἀποστεῖλαι προσέταξε τὴν διὰ τῶν γραμμάτων ὑπόσχεσιν ἐκπληρῶν. 18 μετὰ οὖν τὸ ἀναληφθῆναι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς τοὺς οὐρανούς δούς ὁ Θωμᾶς τῷ Θαδδαίῳ τὴν ἀχειρόγραφον τοῦ κυριακοῦ προσώπου ἐκμόρφωσιν πρὸς τὸν Αὐγαρον ἐξαπέστειλε. καταλαβὼν τοίνυν ὁ Θαδδαῖος τὴν Ἔδεσαν, ἔμεινε πρῶτον παρά τινι τῶν αὐτόθι Ἰουδαίων, Τωβίας οὗτος ὠνόμαστο. καὶ δὴ πρὸ τῶν λόγων ἀπὸ τῶν ἔργων θέλων ἑαυτὸν γνωρίσαι τῷ Αὐγάρῳ ὁ τοῦ Χριστοῦ μαθητῆς τοὺς ἀσθενούντας τῆς πόλεως ἐπικλήσει μόνη Χριστοῦ ἑθεράπευσεν. ὅθεν ταχὺ τῆς φήμης διαδοθείσης, ὅπερ ἐπὶ τῶν τοιούτων συμβαίνει φιλεῖτ᾽ ἀγαθὰ γὰρ παράδοξα τῶν πραγμάτων πολλοὺς ἔχει τοὺς περὶ αὐτῶν ἀπαγγέλλοντας ἔφθασε καὶ πρὸς τὸν Αὐγαρον διὰ τινος τῶν αὐτοῦ δυναστῶν Ἄβδου καλουμένου ἢ περὶ τῆς ἐνδημίας τοῦ ἀποστόλου Χριστοῦ ἀκοή. λογισάμενος οὖν εὐθέως ἐκ τῆς ὑποικουρούσης ἐν αὐτῷ ἐλπίδος, τοῦτον ἐκείνον εἶναι, ὃν ἀποστεῖλαι πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς διὰ τῆς γραφῆς ἐπηγγείλατο, καὶ παρ' αὐτοῦ τελεώτερον τὰ περὶ τοῦ Θαδδαίου μαθὼν ἀγαγεῖν αὐτὸν πρὸς αὐτὸν διωρίσατο. 19 ὁ οὖν Τωβίας ἐλθὼν ἐγνώρισε ταῦτα τῷ ἀποστόλῳ κάκεῖνος ἐν δυνάμει πρὸς αὐτὸν ἀπεστάλθαι εἰπὼν τὸ ἐξῆς πρὸς τὸν Αὐγαρον παρεγένετο. ἐν δὲ τῷ μέλλειν κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἐμφανίζεσθαι, ἐπὶ τοῦ ἰδίου μετώπου οἷον ἀναστηλώσας τὴν τοιαύτην ἐμφέρειαν, οὕτως εἰσήει πρὸς Αὐγαρον. ὁ δὲ πόρρωθεν αὐτὸν προσιόντα ἰδὼν κρεῖττον ὄψεως φῶς ἀκτινοβολοῦν ἀπὸ τῆς ὄψεως αὐτοῦ ἐξαλλόμενον ἐδόκει ὄραν, ὃ τὸ ἐπικείμενον ἠφίει ὁμοίωμα. ὅθεν τῷ ὑπερβάλλοντι τῆς ἀστραπτούσης λαμπηδόνος καταπλαγεὶς καὶ ὡσπερ ἐν λήθῃ τῶν περὶ αὐτὸν συμπτωμάτων γενόμενος καὶ τῆς πολυχρονίου παρέσεως τῶν μελῶν τῆς κλίνης ἀθρόως ἀνέθορε καὶ πρὸς ὑπαντήν τὰ παρειμένα μέλη τρέχειν ἐξεβιάζετο, ταῦτ' ὅμως παθῶν τρόπον ἕτερον τοῖς ἐν τῷ ὄρει Θαβῶρ τὴν ἀστράψασαν μορφήν θεασαμένοις. 20 λαβὼν τοίνυν ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου τὸ τοιοῦτον ὁμοίωμα καὶ σεβασμίως αὐτὸ τῇ τε κεφαλῇ περιθεὶς καὶ τοῖς ὄμμασι καὶ τοῖς χεῖλεσι καὶ οὐδὲ τᾶλλα τῶν τοῦ σώματος μερῶν στερήσας τῆς τοιαύτης προσψάυσεως, ἔγνω παρευθὺ τὰ μέλη πάντα θαυμασίως ἀναρρωννύμενα καὶ τὴν εἰς τὸ κρεῖττον μεταβολὴν εἰσδεχόμενα καὶ τὴν λέπραν ἐκκαθαίρομένην καὶ ὑποφεύγουσαν, εἰ καὶ ἔτι ἐν τῷ μετώπῳ λείψανόν τι ταύτης μικρὸν ὑπελείπετο. 21 διδαχθεὶς οὖν τὸν τῆς ἀληθείας λόγον τότε πρὸς τοῦ ἀποστόλου τρανότερον καὶ περὶ τῶν παραδόξων τοῦ Χριστοῦ θαυμάτων, τῶν τε θείων παθῶν καὶ ταφῆς καὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως καὶ τῆς εἰς οὐρανούς ἀναλήψεως καὶ ὁμολογήσας ἀληθῆ θεὸν τὸν Χριστόν, περὶ τῆς ἐν τῇ ὀθόνη ἐκτυπώσεως τῆς μορφῆς ἐπυθάνετο, ἐπέπερ αὐτὴν ἀκριβέστερον ἐφιστὰς ἐπεγίνωσκεν διὰ χρωμάτων ὑλικῶν τὴν σύστασιν ἔχουσαν καὶ τὴν ἐν αὐτῇ κατεπλήττετο δύναμιν, ὑφ' ἧς παραδόξως ἐξανέστη τῆς κλίνης καὶ συνηριθμεῖτο τοῖς ὑγιαίνουσι. πρὸς ταῦτα ὁ Θαδδαῖος τὸν καιρὸν τῆς ἀγωνίας ἐδήλου καὶ τὴν ἐκ τῶν ἰδρῶτων ἀχρωμάτιστον μόρφωσιν καὶ τὴν τῆς

ἀφίξεως τῆς πρὸς αὐτὸν τοῦ κυρίου εἰσήγησιν καὶ τᾶλλα ὅσα τὸ φθάσαν τῆς ἱστορίας ἐδήλωσεν. 22 ὡς οὖν ἀπὸ τε τούτων ἀπὸ τε τῆς ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ Θαδδαίου τὰ λυποῦντά τε ὑπεξίστατο καὶ τὰ παρειμένα οἶονεῖ συνεσφίγγετο, καὶ ἡ ἀμορφία διεσκεδάννυτο, καὶ πάντα πρὸς ὑγείαν ἔτρεχε, τῷ πανταχόθεν θάμβει ὁ Αὐγάρος συνεχόμενος· "ἐπ' ἀληθείας", ἔφη, "γνήσιος εἶ μαθητῆς Ἰησοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ δίχα φαρμάκων καὶ βοτανῶν θεραπεύοντος. καὶ ἐγὼ τοσοῦτον τῆ περι αὐτὸν στοργῇ καὶ πίστει συνδέδεμαι, ὥστε εἰ μὴ ἐδεδίειν τὸ ὑπερέχον τῆς τῶν Ῥωμαίων δυνάμεως, οἱ τοῖς ὑπὸ σφᾶς οὐκ ἀνέχονται κατ' ἀλλήλων ὀπλίζεσθαι, τάχα ἂν κατὰ τῶν σταυρωσάντων τὸν κύριον Ἰουδαίων ὄπλα ἐκίνησα καὶ παρεστησάμην καὶ ἠνδραποδισάμην αὐτούς. νῦν δὲ ἐπεὶ καὶ τὸ πάθος αὐτοῦ ἐδιδάχθην ἐκούσιον καὶ πέπεισμαι, ὡς οὐκ ἂν μὴ βουληθέντος αὐτοῦ κατίσχυσαν οἱ ἀγνώμονες κατ' αὐτοῦ, οὐδὲν προσπεριεργάζομαι. δέομαι δὲ καὶ τοῦ θείου βαπτίσματος ἀξιοθῆναι καὶ πανοικί προσοικειωθῆναι καὶ ἀνατεθῆναι τῷ δεσπότη Χριστῷ". 23 πολλὰ τοίνυν ἐπιτελέσας πρότερον θαύματα ὁ τοῦ κυρίου ἀπόστολος καὶ πάντας ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν ἰασάμενος, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ πρῶτος τὴν περι αὐτοῦ φήμην τῷ Αὐγάρῳ ἀνενεγκῶν, ὃν ποδαλγικοῦ παθήματος ἠλευθέρωσε, προσήγαγε τῇ θείᾳ κολυμβήθρᾳ τὸν Αὐγάρον καὶ τὰ νενομισμένα ἐπ' αὐτῷ τελέσας, ἐβάπτισεν αὐτὸν τε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντας τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τοῦ θείου τούτου τῆς καθάρσεως ὕδατος καθαρὸς ὅλος καὶ ὑγῆς, ἀφανισθέντος ἀθρόως καὶ τοῦ ὑπολειφθέντος μικροῦ λειψάνου τῆς λέπρας ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ. 24 ἐντεῦθεν παντοίως τιμῶν καὶ σεβόμενος τὸ τοιοῦτον ὁμοίωμα τῆς τοῦ κυρίου μορφῆς καὶ τοῦτο τοῖς ἄλλοις ὁ τοπάρχης προσέθηκεν· ἐκ τῶν παλαιῶν τῆς Ἐδέσης πολιστῶν τε καὶ οἰκιστῶν τῶν ἐπισήμων τινὸς ἑλληνικῶν θεῶν ἄγαλμα πρὸ τῆς δημοσίας πύλης τῆς πόλεως ἀνεστήλωτο, ᾧ πάντα τὸν ἐντὸς τοῦ ἄστεος γενέσθαι βουλούμενον ἀναγκαῖον ἦν προσκυνῆσαι καὶ νενομισμένας εὐχὰς τινὰς ἀποδοῦναι καὶ οὕτως ἔχεσθαι τῶν ἐν τῇ πόλει ὁδῶν τε καὶ ἀγυῶν. 25 τοῦτο οὖν τότε ὁ Αὐγάρος καθελὼν καὶ ἀφανισμῷ παραδούς εἰς τὸν τῆς ἐκείνου στάσεως τόπον τὴν ἀχειροποίητον ταύτην εἰκόνα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ σανίδος κολλήσας καὶ διὰ τοῦ νῦν φαινομένου χρυσοῦ καλλωπίσας ἀνέστησεν ἐπιγράψας ἐν τῷ χρυσῷ ταῦτα τὰ ῥήματα· "Χριστὲ ὁ θεός, ὁ εἰς σὲ ἐλπίζων οὐκ ἀποτυγχάνει." ἐθέσπισέ τε πάντα τὸν διὰ τῆς πύλης ἐκείνης διέρχεσθαι μέλλοντα, ἀντὶ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης στήλης τῆς ἀχρήστου καὶ ἀνωφελοῦς τὸ προσήκον σέβας καὶ τὴν ὀφειλομένην προσκύνησιν καὶ τιμὴν ἀπονέμειν τῇ πολυθαυμάστῳ θαυματουργῷ τοῦ Χριστοῦ εἰκόνι καὶ οὕτως εἰς τὴν πόλιν Ἐδέσης εἰσέρχεσθαι. 26 καὶ διετηρήθη τὸ τοιοῦτον τῆς τοῦ ἀνδρὸς εὐσεβείας οἷον προχάραγμα καὶ ἀνάθημα μέχρι τῆς ἐν τῷ βίῳ παροικίας αὐτοῦ τε τοῦ Αὐγάρου καὶ τοῦ τούτου υἱοῦ, ὃς τῆς βασιλείας καὶ τῆς εὐσεβείας τῆς πατρικῆς κατέστη διάδοχος. 27 ἀλλ' ὁ τούτων υἱὸς τε καὶ υἰωνὸς τῆς μὲν πατρῴας καὶ παππῴας ἀρχῆς διάδοχος γέγονεν, οὐ μὴν καὶ τῆς εὐσεβείας κληρονόμος ἐγένετο. ἀλλ' ἀπελάκτισεν ὡς εἶπεῖν τὴν εὐσέβειαν καὶ πρὸς τοὺς δαίμονας καὶ τὰ εἴδωλα ἠὺτομόλησε. διὸ καὶ οἶονεῖ τὸ ἀνταπόδομα τοῖς δαίμοσιν ἀνταποδιδούς ἐβουλήθη, ἐπεὶ ὁ πάππος αὐτοῦ τὴν εἰδωλικὴν ἐκείνην στήλην ἀφανισμῷ παραδέδωκε, τὴν αὐτὴν καταδίκην καὶ τῇ τοῦ κυρίου εἰκόνι προσαγαγεῖν. ἀλλ' οὐκ ἐπέτυχε τῆς θήρας ὁ δόλιος. 28 ὁ γὰρ ἐπίσκοπος τοῦ τόπου τοῦτο προγνούς τὴν ἐνδεχομένην ἔθετο πρόνοϊαν. καὶ ἐπεὶ ὁ τόπος, καθ' ὃν ἀνέκειτο ἡ εἰκὼν, κυλινδροειδοῦς ἡμισφαιρίου σχῆμα διέσωζεν, θρυαλίδα πρὸ τῆς εἰκόνας ἄψας καὶ κέραμον ἐπιθεὶς εἶτα ἔξωθεν τιτάνῳ καὶ πλίνθοις ὀπταῖς ἀποφράξας τὸ ἐμβαδὸν εἰς ὀμαλὴν ἐπιφάνειαν τὸ τεῖχος ἀπηύθυνε· καὶ ἐν τῷ μὴ ὀραῖσθαι τὴν φθονουμένην μορφήν ἀπέστη τῆς ἐγχειρήσεως ἐκεῖνος ὁ δυσσεβής. ὁ δὲ κέραμος διὰ τοῦτο οἶμαι πρὸ τῆς εἰκόνας τεθῆναι πρὸς τοῦ ἱερέως διώριστο, ὡς ἂν μὴ τινα σῆψιν

ἐκ τοῦ ἀπὸ τῆς οἰκοδομῆς εὐρῶτος καὶ τῆς ἐκ τοῦ τιτάνου νοτίδος ἐγγενέσθαι ἐν τῷ ὑποδοχεῖ τῆς εἰκόνας ὑφάσματι καὶ τὴν ἐκ τοῦ χρόνου βλάβην προσδέξεται. 29 ἔρρει τοίνυν ὁ χρόνος διὰ μέσου πολὺς καὶ τῆς ἐξ ἀνθρώπων μνήμης ἀπερρῦη καὶ ἡ ἀναστήλωσις τῆς ἱερᾶς ταύτης εἰκόνας καὶ ἡ ἀπόκρυψις. ὡς οὖν ἐν τοῖς οἰκειοῖς καιροῖς Χοσρόης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς τὰς τῆς Ἀσίας πόλεις πορθῶν καὶ πρὸς τὴν Ἔδεσαν ἔφθασε καὶ πρὸ ταύτης πηξάμενος χάρακα πᾶσαν μηχανὴν ἐκίνει καὶ πᾶν τὸ πρὸς ἄλωσιν πόλεως ἐπιτήδειον ὄργανον ἐξηρτύετο, ἔτεκταίνετο δὲ πάντα τὰ πρὸς ἀφέσεις βελῶν, κατασεῖσεις τειχῶν, διαθραύσεις πυλῶν· ἐν τοσοῦτῳ κινδύνῳ οἱ Ἐδεσηνοὶ γεγονότες ἐπενόουν μὲν τὰ δυνατὰ καὶ αὐτοὶ πρὸς ἀντιπαράταξιν, διεπρεσβεύοντο δὲ περὶ βοήθειας καὶ πρὸς τοὺς Ῥωμαίων στρατηγούς. Ἰλίῳν δὲ ὁ τότε τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων ἡγούμενος, καὶ καθ' ἑαυτὸν ὑπὸ τῶν πολεμίων πονούμενος, τοῖς ἐν Ἐδέσῃ συμμαχίαν πέμψαι οὐχ οἷός τε ἦν, διὰ γραμμάτων δὲ παρεθάρρυνε τῆς τοῦ κυρίου ἀναμιμνήσκων ἐπιστολῆς καὶ τῆς ἀψευδοῦς ἐν αὐτῇ ἀποφάσεως, δι' ἧς ἀπόρθητον τηρεῖσθαι τὴν πόλιν καὶ λέγεται καὶ πιστεύεται. 30 οἱ δὲ Πέρσαι μετὰ τῆς ἐμφανοῦς ἐπιθέσεως καὶ τὰ ἀφανῶς ἐπενόουν ἐπιβουλεύοντα καὶ πόρρωθεν ὀρύττειν ἀρξάμενοι δι' ὑπονόμων ἔνδον γενέσθαι τῆς πόλεως ἐτεχνάζοντο. ὡς δὲ ἦσαν οἷον ὑφύδροι κολυμβηταὶ τοῦ τείχους ἐντὸς ὑπὸ γῆν ἐκ τοιαύτης αἰτίας καταφανῆς τοῖς ἔνδον γέγονεν ἡ ἐπιβουλή· συνέβη κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ἔνδον τοῦ τείχους χαλκῆα οἰκεῖν, οὗ τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν αἰωρούμενα σκεύη χαλκᾷ ἦχον ἀπετέλει, τῶν Περσῶν ὑπὸ γῆν κοπτόντων καὶ ἐκφορούντων τὸν χοῦν. ἐν ἀμηχανία οὖν καὶ τῇ ἐσχάτῃ ἀπογνώσει οἱ τῆς πόλεως καταστάντες πρὸς τὸν θεὸν καταφεύγουσι καὶ μετ' ὀδύνης καρδίας καὶ δακρύων ἐξεζήτουν αὐτόν. 31 φαίνεται τοίνυν διὰ νυκτὸς τῷ ἐπισκόπῳ, Εὐλάλιος δὲ οὗτος ἦν, γυνὴ τις εὐσταλῆς καὶ κοσμία κρεῖττον ἢ κατὰ ἄνθρωπον ὑποτιθεμένη αὐτῷ τὴν ἀχειροποίητον εἰκόνα λαβεῖν τοῦ Χριστοῦ καὶ λιτανεῖαν μετ' αὐτῆς ποιήσασθαι· καὶ πάντως δεῖξαι τὸν κύριον τὰ θαυμάσια αὐτοῦ. ὁ δὲ ἐπίσκοπος παντελῶς ἀγνοεῖν ἔλεγεν, εἰ ἔστιν ὅλως εἴτε παρ' αὐτοῖς εἴτε παρ' ἄλλοις τισὶν ἡ τοιαύτη εἰκὼν. τότε λέγει πρὸς αὐτόν ἡ ἐν γυναικείῳ φαινομένη τῷ σχήματι, ὅτι ἐπάνω τῆς πύλης τῆς πόλεως ἐν τῷδε τῷ τόπῳ διὰ τόνδε τὸν τρόπον ἡ τοιαύτη εἰκὼν ἀποκέκρυπται. 32 ἔωθεν οὖν ὁ ἐπίσκοπος τῷ ἐναργεῖ τῆς ὄψεως πεπορθῶς μετὰ λιτῆς πρὸς τὸν τόπον ἐλθὼν καὶ διερευνησάμενος εὗρε τὴν θεῖαν ταύτην εἰκόνα ἀδιαλώβητον καὶ τὴν θρυαλίδα ἐν τοῖς τοσοῦτοις μὴ ἀποσβεσθεῖσαν ἔτεσιν καὶ ἐν τῷ πρὸς φυλακὴν ἐπιτεθέντι πρὸ τοῦ λύχνου κεράμῳ ἐπεκτυπωθὲν ἕτερον ὁμοίωμα τοῦ ὁμοιώματος, ὃ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐν Ἐδέσῃ τυγχάνει σωζόμενον. 33 λαβὼν οὖν μετὰ χεῖρας τὸ θεῖον τοῦτο τοῦ θεανθρώπου Χριστοῦ ἀπεικόνισμα καὶ ἐπὶ κρεῖττονος ἐλπίδος γενόμενος ἔρχεται κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον, καθ' ὃν οἱ Πέρσαι διορῦττοντες ἀπὸ τοῦ τῶν χαλκωμάτων ἦχου κατάφωροι καθεστήκεσαν. καὶ ἀρξαμένων ἔνδοθεν ὀρύττειν τῶν τῆς πόλεως, ὡς ἐγγὺς ἀλλήλων ἐγένοντο ἀπὸ τῆς λυχνίας ἐκείνης ἔλαιον ἐπιστάξαντες εἰς τὸ κατὰ τῶν πολεμίων αὐτοῖς εὐτρεπισμένον πῦρ καὶ κατὰ τῶν ἐν τῷ ὑπονόμῳ Περσῶν ἀφέντες πάντας ἀπώλεσαν καὶ τῆς ἐντεῦθεν ῥυσθέντες ἐπιβουλῆς πρὸς τὰς ἐκτὸς τοῦ τείχους μηχανὰς τὴν ὁμοίαν πεῖραν προήνεγκαν καὶ ταύτας ἀθρόως κατέφλεξαν καὶ πολλοὺς τῶν ἐν αὐταῖς πολεμίων ἀνάλωσαν. ἤδη δὲ ἀνατεθαρρηκότες καὶ λίθων ἀφέσεις συχνῶν ἀπὸ τῶν τειχῶν ἐπεποίητο, ὑφ' ὧν καὶ τὸν στρατοπεδάρχην τοῦ πολεμίου στρατεύματος συνέβη πεσεῖν καὶ ἄλλους πολλοὺς σὺν αὐτῷ· 34 οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔξωθεν ὑπὸ τῶν Περσῶν ἀναφθεῖσαν κατὰ τῶν ἔνδον πυράν, ἣν ἄπειρος ὕλη ἐλαίων τε καὶ ἄλλων συχνῶν κατακοπέντων δένδρων ὑπέτρεφε, κατ' αὐτῶν γενέσθαι ἡ τῆς συμμαχου θεῖας εἰκόνας πεποίηκε δύναμις· ὡς γὰρ ἄνωθεν ὁ Εὐλάλιος ταῖς οἰκείαις τοῦ τείχους ἐφαπλώσας ταύτην παλάμαις τὴν πόλιν διώδευεν, ἐξαίφνης ὡς κατὰ τὸν τόπον τοῦτον ἐγένετο, βίαιος ἄνεμος ἐγερθεὶς κατὰ

τῶν ἀναφλεγόντων τὴν τοιαύτην πυρκαϊὰν τὴν φλόγα ἐπέστρεψε καὶ ἐδίωκε τούτους καὶ ἐνεπύριζεν ὡς τοὺς Χαλδαίους τὸ πρῖν. 35 ταῦτα οὐκ ἀμάρτυρός ἐστι λόγος εἰς ἡδονὴν ἀκοῆς ἢ ἀπάτην παρ' ἡμῶν συμπλασθεῖς, ἀλλὰ τρεῖς ὁμοῦ πατριάρχαι, Ἰὼβ Ἀλεξανδρείας, Χριστοφόρος Ἀντιοχείας καὶ Βασίλειος Ἱεροσολύμων ἀνέγραψαν καὶ οὕτως ἔχουν ταῦτα ἐγνώρισαν Θεοφίλω γράφοντες τῷ βασιλεῖ τὰς ἱεράς εἰκόνας ἐξυβρικότι, ὅτε διὰ πολλῶν ἀποδεικνύντες τὸ τῶν θείων εἰκόνων ἱερὸν καὶ σεβάσμιον καὶ περὶ τούτου διέλαβον, καὶ ἔξεστι τῷ βουλομένῳ τὴν πολυστίχον ἐκείνην ἐπιστολὴν ἀναλέξασθαι καὶ περὶ τούτου μαθεῖν. 36 ἀλλὰ καὶ τῇ Εὐαγρίου ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ εἴ τις φιλοπόνως ἐνέτυχεν, ἔγνω πάντως οἷα περὶ τῆς ἱερᾶς ταύτης εἰκόνας κατὰ τὸν τέταρτον λόγον φησίν. ἀναγράφει γὰρ ὡς μετὰ τῶν ἄλλων ὁ Χοσρόης καὶ τοῦτο πεποίηκε θέλων περιφανῶς ἐλέγξει ψευδῆ τὸν παρὰ Χριστιανοῖς θρυλούμενον περὶ τῆς τοιαύτης πόλεως λόγον, ὡς εἶη ἀπόρθητος. ζύλων γάρ τι μέγα χρῆμα καὶ πλῆθος ἄπειρον ἐν βραχεῖ τῇ τοῦ στρατεύματος πολυχειρίᾳ συναθροίσας ἐξ ἐπιτάγματος καὶ ταῦτα κατὰ δύο τοίχους πηξάμενος κύκλῳ τῆς πόλεως, εἶτα χοῦν κατὰ τὸ μέσον ἐπεμβάλων καὶ ἀντιμέτωπον ἄλλο τεῖχος οἰκοδομῶν ὑψηλότερος ἐγένετο τῶν τῆς Ἐδέσης τειχῶν καὶ ὡς ἐξ ὑπερδεξίων τὰ βέλη κατὰ τῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως προκινδυνευόντων ὅσον οὐπὼ ἀφίεσθαι ἔμελλεν. 37 ὅπερ οἱ Ἐδεσηνοὶ ὡσπερ ὄρος ἀντικρὺ τῶν τειχῶν ὀρώντες ἐξεχειρόμενοι δι' οὗ ὡς ἐκ τοῦ ἰσοπέδου τοὺς πολεμίους ἐπιβῆναι τοῦ ἄστεος ἤλπιζον ἐν ἀμηχανίᾳ καίπερ ὄντες, ἀντιμηχανώμενοι δὲ ὁμως τὰ δυνατὰ καὶ αὐτοὶ διώρυγα ἐπεχείρουν πρὸ τοῦ νεοσυστάτου ἐκείνου τείχους ὀρύξασθαι, ὡς ἂν εἰ δυνηθεῖεν τὰ πρὸ τοῦ χώματος ὑφάψαι σταυρώματα πρὸς τὴν διώρυγα τὸν χοῦν ὑποσπᾶσονται καὶ οὕτως τὸ μέγα τεῖχος ἐκείνο οἷον ἐξ ὄνειρου ἀναπλασθὲν θᾶττον κατενεχθῆ καὶ διαρρυῆ. 38 ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν ὄρυγμα διήνυστο, πῦρ δὲ τοῖς ζύλοις ἐνιέντες τοῦ σκοποῦ διημάρτανον μὴ δυναμένου τοῦ πυρὸς διὰ τὸ συμπεπιλημένον ἔνδον εἶναι τὸν χοῦν καὶ τὰ ζύλα ἔτι χλωρὰ κενοῦ τινος δίχα τῆς ὕλης ἐμπεριδράξασθαι, τὴν ἱερὰν ταύτην εἰκόνα εἰς τὴν νεότευκτον ἐκείνην τάφρον εἰσαγαγόντες καὶ ὕδωρ ἐκ ταύτης καθαγιάσαντες καὶ τοῦτο τῇ πυρᾷ καὶ τοῖς ζύλοις προσεπιρράναντες ἐνεργὸν γενέσθαι τὸ πῦρ κατεπράξαντο· καὶ τῇ πίστει τῶν δεδρακότων τῆς θείας συνεπιλαβομένης δυνάμεως, ὡς ἔλαιον τὸ ὕδωρ ἐγένετο τῷ πυρὶ καὶ ἐξῆψε τὴν φλόγα καὶ κατανάλωσεν ἅπαν τὸ προστυχόν. τότε οὖν ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως ἀπογνοὺς καὶ τὴν βοήθειαν ὅθεν ἔσχον μαθὼν πρὸς συμβιβάσεις ἐχώρησε καὶ σπονδὰς εἰρηνικὰς ποιησάμενος πρὸς τὰ οἰκεῖα ἀνθυπενόστησεν. 39 ἔμελλε δὲ ἄρα καὶ οὗτος οὐκ εἰς μακρὰν εὐεργεσίας τυχεῖν ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ταύτης εἰκόνας, τῆς τῶν πολεμίων αὐτοῦ εὐεργέτιδος καὶ τῶν ἑαυτοῦ ἀναιρέτιδος. τὸ γὰρ τούτου θυγάτριον ὑπὸ δαιμονίου πνεύματος συσχεθὲν καὶ τῆς κατὰ φύσιν ἐκστὰν καταστάσεως ἐβόα συνεχῶς δι' αὐτοῦ ἐνεργούμενον· εἰ μὴ ἐξ Ἐδέσης ἢ ἀχειροποίητος ἔλθῃ εἰκόν, ἐντεῦθεν τὸν ἔνοικον τούτου μὴ ἐξελεύσεσθαι. ὅπερ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς πολιορκίας ἀναλογισάμενος οὐδὲ γὰρ οὐδ' αὐτὸν ἢ παράδοξος ἐξαίφνης ἰσχύς καὶ τὸ θάρσος διέλαθε τῶν Ἐδεσηνῶν γράφει παραχρῆμα πρὸς τε τὸν τῆς πόλεως προεξάρχοντα καὶ πρὸς τὸν μητροπολίτην Εὐλάλιον καὶ πρὸς τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ἀποσταλῆναι θᾶττον αὐτῷ τὸ θεῖον καὶ πανσθενὲς ἀπεικόνισμα, προσθεῖς καὶ τὴν αἰτίαν τὴν τῆς θυγατρὸς συμφορὰν καὶ παντοίως ἀξίῳν τε καὶ βιαζόμενος μὴ ἀποτυχεῖν τῆς αἰτήσεως. 40 οἱ δὲ τό τε τοῦ Περσικοῦ ἤθους ἄπιστον ὑπονοοῦντες καὶ ὑποπτεύοντες δόλῳ βούλεσθαι τὸν Πέρσην τὴν αὐτῶν ὑφελέσθαι ἰσχύς καὶ μὴ προέσθαι τὴν προστάτιν καὶ εὐεργέτιδα προνοοῦμενοι, ἀλλὰ μηδὲ τὴν εἰρήνην λῦσαι τῆς τοιαύτης προφάσεως ἔνεκα βουλὴν βουλευόνται συνετήν καὶ λυσιτελοῦσαν αὐτοῖς. μεταγράψαντες γὰρ ἴσην κατὰ πάντα καὶ ὁμοίαν ὡς ἐνῆν εἰκόνα τῆς ἀγράφου

γραπτήν καὶ πρὸς τὸ ἐμφερὲς κατὰ τὸ δυνατὸν ἀπεικάσαντες πρὸς τὸν αἰτησάμενον ἀποστέλλουσιν. 41 ὡς δὲ ἐντὸς τῶν τῆς Περσίδος ὀρίων ἐγένοντο οἱ τὴν εἰκόνα διακομίζοντες, εὐθέως διὰ τῆς τοῦ βασιλέως θυγατρὸς ὁ δαίμων ἀνέκραξε θᾶπτον ἐξέρχεσθαι καὶ διαμεΐβειν τὴν οἴκησιν τῆς τοῦ ἐρχομένου δυνάμεως ἕνεκα, μόνον εἰ τὸ μετακληθὲν ἀποστραφεῖν ὁμοίωμα καὶ μὴ τοῖς βασιλείοις μηδὲ τῇ πόλει Περσῶν προσπελάσῃ, καὶ πρὸς τοῦτο πολλὰ τοῦ βασιλέως ἐδεῖτο καὶ καθικέτευεν. ὑποσχομένου δὲ τοῦ βασιλέως ἐξελθόντος ἀπὸ τῆς κόρης τοῦ δαίμονος καὶ ἐν ὑγιῖ καταστάσει γεγονυίας τῆς βασιλείου παιδός, ὁ Χοσρόης εἶτε τὴν τοῦ αἰτησαμένου δαίμονος ἀξίωσιν ἐκκληρῶν καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἐμπεδῶν εἶτε τὴν τοῦ ἐρχομένου δύναμιν δεδιῶς διὰ τὸ φαῦλον αὐτοῦ τῶν ἔργων καὶ μυσαρὸν ἀποστείλας ὑποστρέψαι πρὸς τὴν ἀφ' ἧς ἐξῆλθε πόλιν τὴν τοιαύτην εἰκόνα ἐκέλευσε καὶ δῶρα προσθεῖς παρ' ἑαυτοῦ πρὸς τοὺς ταύτην ἐκπέμψαντας. 42 ἦν οὖν παρὰ τοῖς Ἑδεσηνοῖς ὁ πολύτιμος ὄλβος οὗτος, ὁ ἀκένωτος θησαυρός, ἡ εἰκὼν ἢ πρωτότυπός τε καὶ ἄγραφος, τιμωμένη αἰεὶ πρὸς αὐτῶν καὶ ἀντιφρουρούσα αὐτούς. 43 ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ταύτην τῶν πόλεων τὰ πανταχόθεν συνερρήκεν ἀγαθώτατά τε καὶ κάλλιστα· ἦν δὲ ἄρα θεῖόν τε βούλημα καὶ τὴν ἱερὰν ταύτην εἰκόνα ἐνταῦθα μετὰ τῶν ἄλλων ἀποθησαυρισθῆναι καλῶν ὁ τῆς Ῥωμαίων κυριεύων ἀρχῆς Ῥωμανὸς σπούδασμα ποιεῖται δι' ἑαυτοῦ ταύτης κατευμοιρῆσαι καὶ καταπλουτῆσαι τὴν βασιλεύουσαν. 44 καὶ δὴ κατὰ διαφόρους καιροὺς ἀποστείλας πρὸς Ἑδεσαν ἠτεῖτο ταύτην αὐτῶ μετὰ τῆς αὐτογράφου τοῦ κυρίου ἐκπεμφθῆναι ἐπιστολῆς καὶ ἀντιδιδόναι καθυπισχνεῖτο αὐτοῖς εἰς ἀντάλλαγμα Σαρακηνοὺς τε μέχρι διπλῆς ἑκατοντάδος τὸν ἀριθμὸν καὶ ἀργύρου ἐπισήμου χιλιάδας δύο πρὸς μυριάδι μιᾶ. οἱ δὲ τῆς Ἑδέσης μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς ἔλεγον τὴν φύλακα καὶ φρουρὸν τῆς οἰκείας πόλεως ἀργυρίου καὶ θνητῶν ἀνθρώπων ἀλλάξασθαι. 45 ὡς δὲ ὁ μὲν ἐπέκειτο καὶ αὐθις αἰτῶν, οἱ δὲ πολλάκις τὴν δέησιν παρεκρούοντο, τέλος κατὰ τοῦ ἐξακισχι λιοστοῦ τετρακοσιοστοῦ πεντηκοστοῦ δευτέρου ἔτους τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως (ξφ. 21 24) ὁ τῆς Ἑδέσης ἀπέστειλεν ἀμηρᾶς, ἀξιῶν ἐγγράφῳ ἀσφαλείᾳ διὰ σφραγίδος χρυσοῦς ἐχούσης τὸ βέβαιον τὸν βασιλέα κατεγγυήσασθαι τοῦ μὴ πολεμῶς ἐπέρχεσθαι τὰ τῶν Ῥωμαίων στρατεύματα κατὰ τῶν τεσσάρων τούτων πόλεων· φημὶ δὴ τοῦ Ῥοχάν, ὅπερ τὴν Ἑδεσαν ἢ βάρβαρος ὀνομάζει φωνή, τοῦ Χαράν, τοῦ Σαρότζι καὶ τῶν Σαμοσάτων, μηδὲ ληΐζεσθαι τοὺς τούτων ἀγροὺς ἢ τοὺς ἐν αὐτοῖς κατοικοῦντας ἀνδραποδίζεσθαι, ἀπολυθῆναι δὲ αὐτῶ καὶ τοὺς διακοσίους ἀπὸ τῶν ὁμοφύλων Σαρακηνοὺς μετὰ τῆς προὔπεσχημένης τοῦ ἀργυρίου ποσότητος καὶ ἀνταποδοῦναι αὐτὸν τὴν ἐπιζητουμένην εἰκόνα καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Χριστοῦ. 46 ὁ δὲ βασιλεὺς τῇ ἐφέσει τοῦ τοιοῦτου καλοῦ πρὸς πάντα ὑπείξας τὰ προβαλλόμενα καὶ δούς τὰ αἰτούμενα, Ἀβράμιον τὸν θεοφιλῆ τοῦ Σαμοσάτου ἐπίσκοπον ἐνταῦθα κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἐπιχωριάζοντα ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῆς θείας εἰκόνας καὶ τῆς ἐπιστολῆς Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐξαπέστειλε. 47 σκοπῶν δὲ καὶ ὁ ἀποστείλας καὶ ὁ διακονούμενος μὴ κατασοφισθῆναι περὶ τὴν ἀπόδοσιν καὶ ἀντὶ τῆς ἀγράφου καὶ ἀληθοῦς ἢ μεταγραφείσα τότε διὰ τὴν Περσικὴν περίστασιν τούτῳ ἐπιδοθῆναι ἀμφοτέρας ταύτας μετὰ καὶ ἐτέρας τῆς ἐν τῇ τῶν Νεστοριανῶν ἐκκλησίᾳ τιμωμένης, πάλαι καὶ αὐτῆς, ὡς ἔοικεν, ἀπὸ τῆς πρωτοτύπου μεταληφθείσης, ἐπιζητήσας, πρὸς πίστῳσιν ἔλαβεν· αἱ καὶ αὐθις ἀνταπεδόθησαν μόνης ἐγκρατηθείσης τῆς κυρίας καὶ ἀληθοῦς. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὕστερον. 48 τότε δὲ στάσις παρὰ τῶν ἐν Ἑδέσῃ πιστῶν διηγείρετο καὶ θόρυβος τὴν πόλιν κατεῖχε συχνός, μὴ μεθιέντων ἀφαιρεθῆναι τὰ τιμιώτατα τῶν παρ' αὐτοῖς καὶ τῆς ἐνεγκαμένης αὐτῶν φυλακῆρια, ἕως ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀφηγούμενος τοὺς μὲν πείσας, τοὺς δὲ βιασάμενος, τοὺς δὲ καὶ ἀπειλαῖς σφαγῆς δεδιζάμενος ἐπιδοθῆναι αὐτὴν κατεπράξατο. 49 βροντῶν δὲ καὶ ἀστραπῶν μεθ' ἕτεοῦ λαβροτάτου κατὰ τινὰ τύχην

ἢ πρόνοιαν αἰφνιδίως καταρραγείσων ἐν τῷ μέλλειν ἐξέρχασθαι τῆς Ἐδέσης τὴν εἰκόνα καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Χριστοῦ, πάλιν οἱ καὶ πρότερον ἀντεχόμενοι τούτων ἀνεκινούοντο καὶ τὸ θεῖον ἐπισημαίνεσθαι τοῖς πραττομένοις διεβεβαίουν μὴ κατὰ θεῖαν βούλησιν γίνεσθαι τὴν ἐντεῦθεν τῶν ἀγιωτάτων τούτων μετάστασιν· ἀλλὰ τοῦ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγοῦ, ὑφ' ᾧ τὸ πᾶν τῆς ἐξουσίας ἀνέκειτο, ἐμμένειν τοῖς ὠμολογημένοις κρίνοντος δεῖν καὶ ἐκπληροῦν τὴν ὑπόσχεσιν, ἐξῆι τῆς πόλεως τὸ τιμαλφέστατον ἀπεικόνισμα καὶ τὸ χριστόγραφον ἐπιστόλιον καὶ πρὸς τὰ ἐνταῦθα διεκομίζετο. 50 καὶ δὴ τὴν ὁδὸν διανύοντες οἱ ταῦτα ἐπιφερόμενοι τὸν Εὐφράτην κατέλαβον. καὶ πάλιν θόρυβος οὐδενὸς τῶν προτέρων ἐλάττων ἐγείρεται, ὡς εἰ μὴ τι σημεῖον θεόθεν δειχθῆ, οὐδ' ἂν εἴ τι γένηται, προΐσονται τὰ συνεκτικὰ τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν. δίδοται τοίνυν σημεῖον αὐτοῖς ἀπίστοις οὓσι καὶ ἐκπειράζουσιν. ἡ γὰρ ναῦς, μετ' ἧς τὸν Εὐφράτην περαιωθῆναι αὐτοῖς προὔκειτο, ἔτι πρὸς τὰ τῆς Συρίας ὀρμιζομένη μέρη, ὡς μόνον εἰσηλθὼν ἐν αὐτῇ οἱ ἐπίσκοποι τὴν θεῖαν εἰκόνα καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἐπικομίζόμενοι, ἔτι τοῦ σάλου τοὺς στασιώτας κατέχοντος, ἐξαίφνης χωρὶς ἑρετῶν χωρὶς τοῦ κυβερνήσαντος ἢ ἔλκοντος πρὸς τὴν ἀντιπέρας κατῆρε γῆν μόνω τῷ θείῳ κυβερνωμένη βουλήματι, ὃ δὴ τοὺς προστυχόντας καὶ ἰδόντας ἅπαντας θάμβους ἐπλήρωσε καὶ ἐκπλήξεως καὶ ἐκόντας παραχωρήσασθαι τὴν ἔκπεμψιν ἔπεισεν. 51 ἐντεῦθεν καταλαμβάνουσι τὰ Σαμόσατα οἱ τῶν φερομένων διάκονοι· ἦσαν δὲ ὁ τῶν Σαμοσάτων καὶ ὁ τῆς Ἐδέσης ἀρχιερεὺς καὶ ὁ τούτου πρωτοπρεσβύτερος καὶ ἕτεροί τινες τῶν εὐλαβεστέρων Χριστιανῶν, οἷς καὶ ὁ τοῦ ἀμηρᾶ ὑπηρέτης συνῆν, ὃς ἀπὸ Ῥώμης κατωνομάζετο. ἐνταῦθα ἐπὶ τινὰς ἡμέρας χρονοτριβήσαντες πολλῶν ἐκεῖσε θαυμάτων γεγονότων εἶχοντο τῆς ὁδοῦ. 52 καὶ πάλιν ἄπειρα θαύματα ἐτελεῖτο ἐν τῇ ὁδῷ ὑπὸ τῆς ἱεράς εἰκόνας καὶ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Χριστοῦ. τυφλοὶ γὰρ ἀπροόπτως ἀνέβλεπον καὶ χωλοὶ ἐδείκνυντο ἄρτιοι, κλινήρεις τε πολυχρόνιοι ἤλαντο καὶ οἱ ξηρὰς ἔχοντας τὰς χεῖρας ὑγιούντο καὶ συνελόντι φάναι πᾶσα νόσος καὶ μαλακία ἐδραπετεύετο καὶ ἐδόξαζον οἱ ἀγιαζόμενοι τὸν θεὸν καὶ ἀνύμουν αὐτοῦ τὰ θαυμάσια. 53 ἤδη οὖν τὸ πολὺ τῆς ὁδοῦ διανύσαντες φθάνουσι καὶ εἰς τὴν τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου μονήν, ἢ τὰ Εὐσεβίου κατονομάζεται ἐν τῷ τῶν Ὀπτιμάτων λεγομένῳ τυγχάνουσαν θέματι. ἐν τῷ ναῶ δὲ τοῦ τοιούτου φροντιστηρίου ἀγιοπρεπῶς ἢ τὴν τερατουργὸν εἰκόνα κρύπτουσα θήκη ἐναποτίθεται καὶ πολλοὶ προσελθόντες ἐξ ἐιλικρινούς διαθέσεως ἀπὸ τῶν οἰκείων νόσων ἰάθησαν. ἔνθα καὶ τις προσῆλθεν ὑπὸ δαίμονος ἐνοχλούμενος, ᾧ καθάπερ ὀργάνῳ τὸ πονηρὸν ἀποχρώμενον πνεῦμα καὶ πολλὰ τῶν εἰς ἔπαινον ἡκόντων τῆς εἰκόνας καὶ τῆς ἐπιστολῆς δι' αὐτοῦ ἐκφωνοῦν, ἐπεὶ καὶ πάλαι· "οἶδαμέν σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Ἰσραὴλ", πρὸς τὸν κύριον ἔλεγον οἱ τῆς ὁμοίας μερίδος αὐτῶ· τέλος καὶ τάδε οἰονεὶ ἀπεφοίβαζεν· "ἀπόλαβε", λέγον "Κωνσταντινούπολις δόξαν καὶ χαρὰν καὶ σύ, Κωνσταντῖνε Πορφυρογέννητε, τὴν βασιλείαν σου". καὶ τούτων ῥηθέντων ἰάθη ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀπελύθη παραχρῆμα τῆς τοῦ δαίμονος ἐπιθέσεως. 54 τούτων δὲ πολλοὶ καθεστήκασι μάρτυρες τῶν ῥημάτων. τοῦ γὰρ βασιλέως εἰς τιμὴν καὶ ὑπάντησιν τοῦ ποθουμένου τοὺς πρώτους σχεδὸν τῆς ἐν τέλει βουλῆς ἀποστείλαντος καὶ τούτοις τῶν ἐκ τῆς δορυφόρου τάξεως συνεξελθόντων πολλῶν συνέβη μαγίστρους καὶ πατρικίους μετὰ τῶν ἐκ τῶν ὑποβεβηκυῶν τάξεως εἶναι τοὺς ἀκουστάς τε καὶ μάρτυρας. 55 καὶ ἐπεὶ τὰ ῥηθέντα τὴν ἔκβασιν θάπτον ἐδέξαντο, ἀπορήσασθαι ἄξιον πόθεν ἢ πρόγνωσις τῷ δαίμονι προσεγένετο. οὐ γὰρ ἔχει πιστεύονται ταύτην οἴκοθεν τῆς θείας δόξης ἀπολισθήσαντες καὶ σκότος ἀντὶ φωτὸς χρηματίσαντες. ἡ δὴ ἄλλοι ὅτι καθάπερ τῷ Βαλαάμ ἡ θεία δύναμις ἐχρήτο διακόνῳ τοῦ τότε προαγορεύματος καὶ ἄλλοτε ἄλλοις οὐκ ἀξίοις πολλάκις τοῦ πράγματος κατ' οἰκονομίαν πάντως τινὰ σοφὴν καὶ εὐμήχανον, οὕτω καὶ νῦν ἢ ἐν τῷ θείῳ ἀπεικονίσματι δύναμις τῷ δαίμονι ἀπεχρήσατο καὶ δι' αὐτοῦ τὰ μετ' ὀλίγον

ἐκβησόμενα προεδήλωσεν. ἀλλὰ τούτου μὲν οὕτως συμβάντος μεταξὺ μνησθῆναι ἴσως οὐκ ἄκαιρον· ἐπὶ δὲ τὰ ἐχόμενα τῆς διηγήσεως βαδιούμεθα. 56 τῇ πέμπτῃ ἐπὶ δεκάτῃ τοῦ Αὐγούστου μηνὸς συνήθως τῶν βασιλέων τὴν ἑορτὴν ἀγόντων τῆς μεταστάσεως τῆς ἀειπαρθένου καὶ θεομήτορος ἐν τῷ πανσέπτῳ ταύτης κατὰ Βλαχέρνας ναῶ, περὶ δειλῆς ὀψίας κατέλαβον ἐκεῖσε οἱ τῶν τιμίων τούτων διάκονοι καὶ ἀπετέθη ἐν τῷ ὑπερώῳ εὐκτηρίῳ τοῦ τοιοῦτου θείου ναοῦ ἡ ἔνδον ἔχουσα τὴν εἰκόνα καὶ τὴν ἐπιστολὴν κιβωτός. καὶ προσελθόντες οἱ βασιλεῖς ἔξωθεν ταύτην σεβασμίως ἠσπάσαντο προσκυνήσαντες, εἶτα μετὰ τιμῆς καὶ δορυφορίας καὶ λαμπάδων συχνῶν πρὸς τὴν βασιλείον τριήρην ταύτην διακομίσαντες σὺν αὐτῇ κατέλαβον τὰ βασίλεια καὶ ἐν τῷ ἐκεῖσε θείῳ ναῶ, ὃς Φάρος ὠνόμασται ἴσως διὰ τὸ οἶον ἰμάτιον λαμπρὸν κεκαλλωπίσθαι, αὐτὸν περιττῶς ταύτην ἀπέθεντο. 57 τῇ δὲ ἰκνουμένη τῶν ἡμερῶν, ἣτις ἐξκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς ἦν, μετ' αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας πάλιν τὸν ἀσπασμὸν καὶ τὴν προσκύνησιν ποιησάμενοι καὶ λαβόντες αὐτὴν ἐκεῖθεν οἱ τε ἱερεῖς καὶ οἱ νεάζοντες βασιλεῖς· ὁ γὰρ γέρων οἰκουρὸς δι' ἀσθένειαν κατελείπετο, μετὰ ψαλμῶν καὶ ὕμνων καὶ δαψιλοῦς τοῦ φωτὸς διὰ τῆς πρὸς θάλασσαν καθόδου εἰς τὴν βασιλείον τριήρην αὐθις ἐνθέμενοι, τῆς πόλεως ἐν χρῶ σχεδὸν τὴν εἰρεσίαν ποιούμενοι, ἵνα τρόπον τινὰ διαζώσῃ τὸ ἄστρῳ διὰ τῆς ἐν θαλάσῃ πορείας αὐτῆς, ἐκτὸς τοῦ πρὸς δύοσιν τείχους τῆς πόλεως προσωρμίσθησαν. 58 ἔνθα τῆς νεῶς ἐκβάντες πεζοποροῦντες οἱ τε βασιλεῖς καὶ πάντες οἱ τῆς γερουσίας βουλῆς καὶ ὁ τῶν ἱερῶν κατάρχων μετὰ παντὸς τοῦ τῆς ἐκκλησίας πληρώματος τῆ προσηκούσῃ δορυφορίᾳ ὡς ἄλλην κιβωτόν, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπὲρ ταύτην, τὸ τῶν ἀγιωτάτων καὶ τιμίων φρουρὸν σκεῦος παρέπεμπον καὶ τὰ ἐκτὸς τοῦ τείχους μέχρι τῆς Χρυσῆς διελθόντες Πύλης. 59 εἶτα ἐκεῖθεν ἐντὸς γεγονότες τοῦ ἄστεος μετὰ μετεώρων ψαλμῶδιῶν καὶ ὕμνων καὶ ᾠδῶν πνευματικῶν καὶ ἀπείρου λαμπάδων φωτὸς τὴν πάνδημον συγκροτοῦντες παραπομπὴν διὰ μέσης τῆς πόλεως τὴν πορείαν διήνουν, ἀγιασμοῦ μεταλαβεῖν καὶ κρείττονος σθένους τὴν πόλιν διὰ τοῦτο πιστεύοντες καὶ ἀβλαβῆ καὶ ἀπόρθητον εἰς τὸν αἰῶνα συντηρηθῆσεσθαι. 60 τοῦ δὲ σχολάζοντος ὄχλου πρὸς τὴν θεῖαν συντρέχοντος καὶ ὡσπερ κύματα μακρὰ τοῦ δήμου πολλαχόθεν κινουμένου τε καὶ συρρέοντος ἄνθρωπός τις τὰς βάσεις παρειμένος καὶ ἀσθενῆς ἀπὸ χρόνου μακροῦ τοῖς οἰκείοις διακόνοις ἐπερειδόμενος διανέστη πρὸς τὸ τὴν θεῖαν εἰκόνα διερχομένην ἰδεῖν καὶ ἅμα τῇ θεᾷ παραδόξως ὑγιωθείς καὶ γνοὺς ἰσχυροποιηθέντα τῶν βάσεων αὐτοῦ τὰ σφυρὰ προσέδραμεν αὐτοποδὶ βαδίζων καὶ κατησπάζετο τὴν τῆς εἰκόνας σορὸν καὶ ἐμεγάλυνε τὸν θεὸν τὸ θαῦμα τὸ ἐπ' αὐτῷ διηγούμενος. ὃν οἱ συμπαρόντες ἅπαντες θεασάμενοι καὶ τῶν ῥημάτων αὐτοῦ ἐπακούσαντες δόξαν ἀνέπεμψαν τῷ ἐπὶ πάντων θεῷ τῷ ποιῶντι ἀεὶ θαυμάσια καὶ ἐξαισία. 61 τοσαύτη δὲ χύσις δακρῶν ὑφ' ἡδονῆς καὶ πρεσβείας καὶ δέησις πρὸς θεὸν καὶ εὐχαριστία παρὰ πάσης τῆς πόλεως γέγονεν τῆς θείας εἰκόνας καὶ τῆς σεβασμίας ἐπιστολῆς διὰ μέσου διερχομένων τοῦ ἄστεος, ὅσῃν οὐκ ἔνι λόγῳ ἐνδείξασθαι, ὡς ἠττωμένου τοῦ λόγου τῆς ὄψεως. τὰ γὰρ ὑπερβολὴν ἔχοντα τῶν πραγμάτων ὁρᾶν ἐστὶ μᾶλλον ἢ ἀκούειν καλόν, ἐπεὶ κατόπιν ὁ λόγος τῶν πραγμάτων εἴωθεν ἔρχεσθαι. 62 τὴν πρὸ τοῦ Αὐγουστείου τοίνυν φθάσαντες ἀγορὰν οἱ τῆς πανηγύρεως ἔξαρχοι καὶ τῆς εὐθείας ὁδοῦ μικρὸν πρὸς τὰ λαϊὰ παρεκνέυσαντες τὸ τῆς θείας Σοφίας θεοῦ ἐπώνυμον ἱερὸν καταλαμβάνουσι τέμενος καὶ τῶν ἀδύτων τοῦ ἰλαστηρίου ἐντὸς τὴν τιμίαν εἰκόνα καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἀποτίθενται. 63 ἐνταῦθα δὲ παντὸς τοῦ τῆς ἐκκλησίας πληρώματος προσκυνήσαντος καὶ τὰ εἰκότα τιμήσαντος ἐξῆλθον πάλιν ἐκεῖθεν μετὰ τοῦ φόρτου τοῦ ἱεροῦ οἱ τελοῦντες τὴν πρόοδον καὶ τὰ τῶν βασιλείων καταλαβόντες ἀνάκτορα ἐν τῷ κατ' ἐπωνυμίαν Τρικλίνῳ Χρυσῷ ἐπὶ τοῦ βασιλείου θρόνου, ἐν ᾧ περὶ τῶν μεγίστων χρηματίζειν εἰώθησιν, τὴν θεῖαν εἰκόνα τέως ἰδρῦουσιν ἀγιασθῆναι πάντως καὶ τὴν

ἀνακτορικὴν καθέδραν καὶ δικαιοσύνης ὁμοῦ καὶ χρηστότητος ἐπεικῶς μεταδοῦναι τοῖς ἐπὶ ταύτης ἐφεζομένοις οὐκ ἀπεικῶς πιστεύσαντες. 64 ἔκτενοῦς δὲ συνήθως γεγонуίας δεήσεως ἤρθη μετὰ τὴν ταύτης συμπλήρωσιν ἐντεῦθεν πάλιν ἡ θεία εἰκὼν καὶ ἐν τῷ προρηθέντι τοῦ Φάρου ναῶ ἐν τῷ δεξιῷ πρὸς ἀνατολὰς ἀνιερώθη καὶ ἀνετέθη μέρει εἰς δόξαν πιστῶν, εἰς φυλακὴν βασιλέων καὶ εἰς ἀσφάλειαν ὅλης τῆς πόλεως καὶ τῆς τῶν Χριστιανῶν καταστάσεως. 65 Ἄλλ' ὡ θεῖον ὁμοίωμα τοῦ ἀπαραλλάκτου πατρὸς ὁμοιώματος, ὃ χαρακτήρ τοῦ χαρακτήρος τῆς πατρικῆς ὑποστάσεως, ὃ σεπτὴ καὶ πάντιμε σφραγὶς τοῦ ἀρχετύπου κάλλους Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν γὰρ ἐμψύχω σοὶ πιστῶς διαλέγομαι σῶζε καὶ φρούρει ἀεὶ τὸν εὐσεβῶς καὶ πράως ἡμῶν βασιλεύοντα καὶ τὴν τῆς σῆς ἐπιδημίας ἀνάμνησιν λαμπρῶς ἑορτάζοντα, ὃν τῇ παρουσίᾳ σου ἐπὶ τὸν παππῶν καὶ πατρῶν θρόνον ἀνύψωσας· φύλαττε τὸν τούτου βλαστὸν εἰς διαδοχὴν τοῦ γένους καὶ τῶν σκήπτρων ἀνώλεθρον. βράβευε τῇ πολιτείᾳ εἰρηναίαν κατάστασιν. τὴν βασιλίδαν ταύτην τῶν πόλεων ἀπολιόρκητον διατήρησον καὶ δὸς ἡμᾶς εὐαρεστοῦντας τῷ ἀρχετύπῳ σου Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν ἐν τῇ ἐπουρανίῳ εἰσδεχθῆναι βασιλείαν αὐτοῦ δοξολογοῦντας καὶ ἀνυμνοῦντας αὐτόν, ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα καὶ ἡ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.